

Ön Ergenlerin Olumlu-Olumsuz Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin Anne-Çocuk İlişisini Algılamaları Açısından İncelenmesi

Fulya CENKSEVEN ÖNDER & Oğuzhan KIRDÖK

Özet – Bu çalışmada ön ergenlerin anne-çocuk ilişkisini kabul-reddedici algılama düzeylerine göre olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerinin farklılaşım farklılaşmadığını incelemek amaçlanmıştır. Araştırma Adana ili merkez ilçelerinde yer alan ilköğretim okullarının 6., 7. ve 8. sınıflarına devam eden 350 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 176'sı kız (% 50,3), 174'ü erkektir (% 49,7). Araştırmada öğrencilerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerini belirlemek amacıyla Kırdök (2004) tarafından geliştirilen Olumlu-Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği, öğrencilerin anne-çocuk ilişkisini nasıl algıladıklarını belirlemek için ise, Rohner, Saavedra ve Granum (1980) tarafından geliştirilen, Polat (1988) ve Erdem (1990) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Aile Kabul ve Reddetme Ölçeği (Çocuk Formu) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, anneleriyle ilişkilerinden algıladıkları sıcaklık ve sevgi düzeyleri yüksek olan, annelerinden algıladıkları saldırganlık ve kin, ilgisizlik ve ihmâl, ayrıtılmamış reddetme düzeyleri ise düşük olan ön ergenlerin daha fazla olumlu mükemmeliyetçilik özelliği sergiledikleri belirlenmiştir. Ancak olumsuz mükemmeliyetçilik açısından anlamlı bir fark belirlenmemiştir.

Anahtar kelimeler: Olumlu mükemmeliyetçilik, olumsuz mükemmeliyetçilik, anne-çocuk ilişkisi, aileden algılanan kabul ve reddetme.

Abstract – Examining Positive and Negative Perfectionism Levels with Respect to Early Adolescents' Perception of Mother-Child Relation – This study aimed to examine the difference between positive and negative perfectionism levels with respect to early adolescents' perception of mother-child relation. The research is conducted on 350 primary school students at 6., 7. and 8. grades in Adana. The participants were 176 girls (50,3%) and 174 boys (49,7%). Positive-Negative Perfectionism Scale developed by Kırdök (2004) was used to measure the students' positive and negative perfectionism levels. Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (Child Version) developed by Rohner, Saavedra and Granum (1980) and adapted into Turkish by Polat (1988) and Erdem (1990) was used to measure how the students perceive mother-child relation. The results of the study indicated that pre-adolescents perceiving high levels of warmth and love, lower levels of assertiveness and hatred, ignorance and negligence, undifferentiated denial within their mother relationship demonstrated more positive perfectionist characteristics. However, no significant difference was found regarding the negative perfectionism.

Key words: Positive perfectionism, negative perfectionism, mother-child relation, perceived parental acceptance and rejection.

Fulya Cenkseven Önder, Yard. Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR AD, <fulyac@cu.edu.tr>; Oğuzhan Kırdök, Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR AD, <okirdok@cu.edu.tr>. Bu çalışma 17-19 Ekim 2007 tarihinde İzmir'de gerçekleştirilen IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı 2, Aralık 2009, ss. 263-274.

Mersin University Journal of the Faculty of Education, Vol. 5, Issue 2, December 2009, pp. 263-274.

Giriş

İnsan doğduğu andan itibaren davranışları çevresindeki bir çok insan tarafından eleştiri ve ödüllendirmeye sekillendirilir. Çocuk okulda ya da evde başkalarının onayını almak için belli standartlara ulaşması gerektiğini fark eder. Bu standartları karşılamaya veya aşmaya çalışması yetişkinlikte de devam eder. Littauer ve Littauer (1997), bireyin kendisine ve başkalarına yönelik yüksek standartlar belirlemesini ve her şeyin, her zaman düzen içerisinde olmasını istemeyi “mükemmeliyetçilik” olarak tanımlamaktadırlar.

Alanyazın incelendiğinde, mükemmeliyetçilik kavramının bazı araştırmacılar tarafından olumsuz olarak ele alındığı görülmektedir (Horney 1975, Adderholdt-Elliott, 1987; Frost, Marten, Lohart ve Rosenblate 1990; Hewitt ve Flett, 1991; Stöber 1998, Jonge ve Waller, 2003). Buna karşın, son yıllarda mükemmeliyetçilikle ilgili en yaygın yaklaşım ise, mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz olarak iki yönü olduğu şeklindedir (Adler 2001; Roedell, 1984; Kottman ve Ashby, 2000; Stumpf ve Parker, 2000, LoCicero, Ashby ve Kern 2000; Ashby ve Rice 2002, Rice ve Preusser, 2002, Suddarth ve Slaney 2001; McGarvey, 1996; Accordino, Accordino ve Slaney; 2000). Örneğin Adler (2000) mükemmeliyet çabasını doğuştan gelen ve yaşamın bir parçası olan bir duygu olarak tanımlamıştır. Hamachek (1978, Akt. Peters, 1996), mükemmeliyetçiliği açıkladığı yaklaşımında, normal ve nevrotik mükemmeliyetçilik olmak üzere iki boyuttan söz etmektedir. Normal mükemmeliyetçiler, yüksek kişisel standartlara sahiptir ve mevcut durumun gereklerine göre esnek bir tavır sergileyebilirler ve belirledikleri yüksek standartlara tam ulaşmasalar da durumdan doyum sağlayabilirler. Nevrotik mükemmeliyetçiler ise yüksek kaygı ve başarısızlık korkusuna sahiptirler. Onlar, çabalarından zevk almazlar çünkü hiçbir şeyin yeterince iyi olmadığını düşünürler. Hamachek’e göre normal mükemmeliyetçiler büyük başarılar elde ederler ve motivasyonları yüksektir. Bu yaklaşıma göre başarı ve başarı motivasyonu mükemmeliyetçiliğin olumlu boyutuyla ilgilidir.

Kottman ve Ashby (2000)’e göre, olumlu mükemmeliyetçilik yüksek standartlar ve düzenlilik ihtiyacı, performans artırıcı dürtü olarak geliştirici bir özelliktir. Olumlu mükemmeliyetçiler yüksek standartlara ulaşmak için kaygı yaşamazlar, eğer amaçlarına ulaşamazlarsa, bundan dolayı yıkılmazlar. Olumsuz mükemmeliyetçiler ise beklentilerine ulaşmada aşırı kaygılıdır ve mükemmele ulaşamazlarsa, kendilerini yıkılmış hissederekler.

Mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin oluşumunda saldırganlık, içedönüklük-dışadönüklük, stres, kaygı, özgüven, benlik saygısı, iyimserlik (Kağıtçıbaşı, 1999, Lundberg, Perris ve Adolfsson, 2000, Halloran, Ross ve Carey 2002, Özcan, 1996, Heaven ve Ciarrochi, 2008, De Clercq, Van Leeuwen, De Fruyt, Van Hiel ve Mervielde, 2008, Baldwin, McIntyre, Hardaway, 2007) gibi diğer birçok kişilik özelliğinin oluşumunda olduğu gibi ailenin çocuğa yönelik tutumlarının etkisi söz konusudur (Flett, Hewitt ve Singer, 1995, Stöber, 1998, Vieth ve Trull, 1999, Kawamura, Frost ve Hartmatz, 2002, Flett, Hewitt, Oliver ve Macdonald, 2002, Rice,

Lopez ve Vergara, 2005). Anne-baba davranışları üzerinde yapılan çalışmalar, anne-baba davranışlarının kabul etme-reddetme ve denetim-özerklik olarak iki boyutta incelenebileceğini ortaya koymuştur. (Gander ve Gardiner, 2001). Denetim-özerklik boyutu, anne-babaların ne ölçüde kısıtlayıcı ya da izin verici oldukları üzerinde odaklaşır. Aşırı denetleyen veya aşırı özerklik tanıyan anne-baba tutumları çocuğun “içten kontrollü” bir birey olmasına engel olabilir (Schiamberg, 1988). Kabul-ret boyutu, anne-baba davranışlarının sıcak (kabul edici ya da onaylayıcı) ya da düşmanca (reddedici ya da onaylamayıcı) olabileceği üzerinde odaklaşmıştır. Sıcak ve kabul edici ilişkiler bağımsızlık ya da özerklik duygusunu destekler ve çocukların olumlu bir benlik kavramı geliştirmesine yardımcı olur (Gander ve Gardiner, 2001).

Aynı şekilde Rohner (1999), anne-baba davranışlarını bir ucunda kabul yani sıcaklık boyutu, bir ucunda reddetme boyutu olan çift kutuplu bir boyut olarak değerlendirir. Rohner’a göre, reddetme başlıca üç şekilde ortaya çıkmaktadır: Bunlar düşmanlık ve saldırganlık, umursamazlık ve ihmal ve ayrıştırılmamış reddetme olarak tanımlanmaktadır. Düşmanlık, çocuğa karşı öfke, kin ve hoş olmayan duyguları kapsar. Umursamazlık ise kısaca çocuğa karşı olan ilgisizliktir. Saldırganlık, çocuklara fiziksel ya da psikolojik olarak zarar verme eğilimlerini ifade eder. Düşmanlık ve saldırganlık gibi duygularını ifade etme zorluğu çeken bireyler bu öfkelerini gizleyerek, sembolik şekillerde gösterirler. Ayrıştırılmamış reddetme düşmanlık ve saldırganlık duygularının açık göstergeleri olmadığı halde çocuğun sevilmediğini, istenmediğini, reddedildiğini hissetmesidir.

Mükemmeliyetçiliğin çocuklukta gelişiminde aile faktörüyle ilişkisi bir çok çalışmada ele alınmıştır. Rice ve Mirzadeh (2000) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada mükemmeliyetçilik tipleri ile aileye bağlanma arasında bir ilişki olduğunu, olumlu mükemmeliyetçilerin olumsuz mükemmeliyetçilere göre ailelerine daha kaygısız bağlandıklarını belirlemişlerdir. Olumsuz mükemmeliyetçi ergenler olumlu mükemmeliyetçi ergenlere göre ailelerinin çok eleştirmeleri ve yüksek beklentileri olmasından daha fazla şikâyet etmektedirler (Rice, Ashby ve Preusser, 1996). Olumsuz mükemmeliyetçilik tutumlarının “yetersiz anne babalık” özellikle de “eleştiren ve aşırı beklentileri olan ana babalık” ile ilişkisinin olduğu belirlenmiştir (Randolph ve Dykman, 1998). Enns, Cox ve Clara (2002) üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilikleri ile çocukluk yıllarındaki anne-baba deneyimleri arasındaki ilişkiye baktıklarında, olumsuz mükemmeliyetçiliğin sert ebeveynlikle pozitif yönde ilişkili olduğunu, olumlu mükemmeliyetçiliğin ise sert ebeveynlikle ilişkisi olmadığını belirlemişlerdir. Ayrıca Rice ve Slaney (2002) bireyin çocukluktan yetişkinliğe geçişte, kusursuz iş yapma konusundaki aile ve öğretmen baskısı, sosyal yapıdaki rekabetçilikle birlikte, erken yaşlarda olumsuz mükemmeliyetçilik özelliğinin kazanılmasına sebep olduğunu belirtmektedirler.

Khaleque ve Rohner (2002), hem çocukların hem de yetişkinlerin psikolojik uyumları ile çocukluk döneminde yaşanan ebeveyn kabulü arasında doğrusal ilişki olduğunu belirlemiştir. Ailenin yapısının ve çocuğa karşı tutumlarının, çocuğun kişilik

gelişimi üzerinde oldukça büyük bir rol oynadığı hemen hemen tüm kuramcıların birleştiği bir konudur. Çocuğun gelişimi boyunca sürekli birlikte olduğu, onun bütün ruhsal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan kişi annedir ve bu nedenle annenin kabul veya reddedici tutumları çocuğun gelişimi üzerinde önemli etkiye sahiptir. Bu çalışmada ön ergenlerin anne-çocuk ilişkisini reddedici algılama düzeylerine göre olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amaçlanmıştır. Ülkemizde anne-çocuk ilişkisini reddedici algılama ile olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik kavramlarını birlikte ele alan araştırmalara rastlanmamıştır. Bu çalışmanın ilgili alan yazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca ülkemizde mükemmeliyetçilik ile ilişkili araştırmalar çoğunlukla mükemmeliyetçiliği olumsuz açıdan ele alan çalışmalardır. Bu çalışmada ise mükemmeliyetçilik olumlu ve olumsuz boyutlarıyla ele alınmıştır. Bu durumdan dolayı da çalışmanın ilgili alan yazına katkı getirebileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Örneklem

Araştırma, Adana ili Seyhan ve Yüreğir merkez ilçelerinde bulunan ve yansız olarak belirlenen dört ilköğretim okulunun 6., 7. ve 8. sınıfına devam eden 350 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Örneklem alınan ve 176'sı kız (% 50,3), 174'ü erkek (% 49,7) olan öğrencilerin 113'ü altıncı (% 32,3), 120'si yedinci (% 34,3) ve 117'si sekizinci (% 33,4) sınıfa devam etmektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler 12-15 yaşları arasında olup yaş ortalaması 13,41'dir ($S_s = 0,95$).

Veri Toplama Araçları

Olumlu-Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği

Kırdök (2004) tarafından geliştirilen Olumlu-Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği, ilköğretim ikinci kademedeki okuyan ön ergenlerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerini ölçmeye yönelik dörtlü *Likert* tipi bir ölçektir. Ölçek, 17 madde ve bu maddeleri kapsayan iki altölçekten oluşmaktadır. Olumlu mükemmeliyetçilik altölçeğini oluşturan 10 maddenin faktör yükleri 0,47 ile 0,64 arasında ve varyansın % 18,22'sini açıklamaktadır. Olumsuz mükemmeliyetçilik altölçeğinde bulunan 7 maddenin faktör yüklerinin 0,52 ile 0,64 arasında ve varyansın % 14,22'sini açıkladığı belirtilmiştir. Olumlu Mükemmeliyetçilik alt ölçeği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,81; madde toplam puan korelasyonları 0,43 ile 0,55 arasında değişmektedir. Olumsuz Mükemmeliyetçilik alt ölçeği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,78, madde toplam puan korelasyonları ise 0,48 ile 0,55 arasında değişmektedir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları olumlu mükemmeliyetçilik alt ölçeği için 0,75; olumsuz mükemmeliyetçilik alt ölçeği için 0,78 olduğu bulunmuştur.

Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin (OOMÖ) olumlu mükemmeliyetçilik alt ölçeğinden (10 madde) alınabilecek puan 10 ile 40 arasında, olumsuz mükemmeliyetçilik alt ölçeğinden (7 madde) alınabilecek puan ise 7 ile 28 arasında değişmektedir. Ölçekte toplam puan yoktur. Her iki alt ölçekte de alınacak puan yükseldikçe, mükemmeliyetçilik düzeyi artmaktadır (Kırdök, 2004). Bu araştırma örnekleminde *Cronbach alfa* iç tutarlılık katsayıları olumlu mükemmeliyetçilik için 0,82, olumsuz mükemmeliyetçilik için ise 0,76'dır.

Aile Kabul ve Reddetme Ölçeği Çocuk Formu

Rohner, Saavedra ve Granum tarafından 1980 yılında geliştirilen Aile Kabul ve Reddetme Ölçeği (Çocuk Formu) 60 madde ve dört alt ölçekten oluşmaktadır. Bu alt ölçekler "sıcaklık ve sevgi", "saldırganlık ve kin", "ilgisizlik ve ihmal" ve "ayrıştırılmamış reddetme"dir. Ölçekten 60-240 arası puan elde edilmektedir. Yüksek puan reddedici tutuma işaret etmektedir. Ölçeğin *Cronbach alfa* güvenilirlik katsayıları dört alt ölçek için 0,72-0,90 arasında değişmektedir (Rohner, 1999). Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Polat (1988), Erdem (1990), Anjel ve Erkman, (1993; akt. Turgut, 2005) ve Varan (2000; Akt. Turgut, 2005) tarafından yapılmıştır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı dört alt ölçek için 0,76 ile 0,89 arasında değişmektedir (Polat, 1988). Bu araştırma örnekleminde Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları "sıcaklık ve sevgi" alt ölçeği için 0,81, "saldırganlık ve kin" alt ölçeği için 0,72, "ilgisizlik ve ihmal" alt ölçeği için 0,57, ve "ayrıştırılmamış reddetme" alt ölçeği için 0,75'dir. Ölçeğin toplam puanlarına ilişkin iç tutarlılık katsayısı 0,82 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada ön ergenlerin anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları "sıcaklık ve sevgi", "saldırganlık ve kin", "ilgisizlik ve ihmal" ve "ayrıştırılmamış reddetme" düzeylerine göre olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerinin değişip değişmediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. "Sıcaklık ve sevgi" ($\bar{X}=60,55$, $Ss=9,02$), "saldırganlık ve kin" ($\bar{X}=30,37$, $Ss=6,87$), "ilgisizlik ve ihmal" ($\bar{X}=29,08$, $Ss=5,92$) ve "ayrıştırılmamış reddetme" ($\bar{X}=20,35$, $Ss=5,75$) puanları aritmetik ortalama ve standart sapma puanları dikkate alınarak "düşük", orta" ve "yüksek" olarak üç gruba ayrılmıştır. Çarpıklık ve sivrilik değerlerine bakılmış, tüm değerlerin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Varyansların homojenliğine *Levene F* testi ile bakılmış ve varyansların homojenliği koşulu karşılanmadığı durumlarda farkın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak amacıyla post hoc test olarak *Tamhane T2* Testi, varyansların homojen olduğu durumlarda ise *Scheffe* testi kullanılmıştır. Araştırmada hata payı üst sınırı 0,05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları sıcaklık ve sevgi, saldırganlık ve kin, ilgisizlik ve ihmal ve ayrıştırılmamış reddetme düzeylerine göre olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerinin değişip değişmediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları sıcaklık ve sevgi düzeylerine göre olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliklerine ilişkin elde edilmiş bulgular Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Anne-Çocuk İlişkisinden Algılanan Sıcaklık ve Sevgi Düzeylerine Göre Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik

		N	\bar{x}	Ss	F	p
Olumlu mükemmeliyetçilik	Düşük sıcaklık ve sevgi	91	30,59	6,24	19,36	0,000
	Orta sıcaklık ve sevgi	127	32,71	5,27		
	Yüksek sıcaklık ve sevgi	132	34,97	4,29		
	Toplam	350	33,01	5,48		
Olumsuz mükemmeliyetçilik	Düşük sıcaklık ve sevgi	91	18,00	4,97	2,33	0,099
	Orta sıcaklık ve sevgi	127	19,49	5,08		
	Yüksek sıcaklık ve sevgi	132	18,61	5,30		
	Toplam	350	18,77	5,16		

Tablo 1’de de görüldüğü gibi, çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları sıcaklık ve sevgi düzeylerine göre olumlu mükemmeliyetçilikleri anlamlı oranda farklılaşmaktadır [F (2, 349)=19,36; p<0,001]. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan *Tamhane* T2 testi sonuçlarına göre, yüksek düzeyde sıcaklık ve sevgi algılayan öğrencilerin olumlu mükemmeliyetçilik puanları düşük ve orta düzeyde algılayanlardan (p<0,001, p<0,01), orta düzeyde sıcaklık ve sevgi algılayanların olumlu mükemmeliyetçilik puanları ise, düşük düzeyde algılayanlardan anlamlı düzeyde yüksektir (p<0,05). Çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları sıcaklık ve sevgi düzeylerine göre olumsuz mükemmeliyetçiliklerinin farklılaşmadığı belirlenmiştir [F (2, 349)=2,33, p>0,05].

Çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları “saldırganlık ve kin” düzeylerine göre olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliklerine ilişkin elde edilmiş bulgular Tablo 2’de yer almaktadır. Tablo 2’de görüldüğü gibi, çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları saldırganlık ve kin düzeylerine göre olumlu mükemmeliyetçilikleri anlamlı oranda farklılaşmaktadır [F (2, 349)=11,09; p<0,001]. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için *Scheffe* testi yapılmıştır. *Scheffe* testi sonuçlarına göre,

Tablo 2. Anne-Çocuk İlişkisinden Algılanan Saldırganlık ve Kin Düzeylerine Göre Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik

		<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Olumlu mükemmeliyetçilik	Düşük saldırganlık ve kin	129	34,42	5,13	11,09	0,000
	Orta saldırganlık ve kin	140	32,95	5,17		
	Yüksek saldırganlık ve kin	81	30,87	5,88		
	Toplam	350	33,01	5,48		
Olumsuz mükemmeliyetçilik	Düşük saldırganlık ve kin	129	18,51	5,31	0,307	0,736
	Orta saldırganlık ve kin	140	18,84	4,89		
	Yüksek saldırganlık ve kin	81	19,06	5,39		
	Toplam	350	18,77	5,16		

anne-çocuk ilişkisinden algıladığı saldırganlık ve kin düzeyi düşük ve orta olanların olumlu mükemmeliyetçilik puanları yüksek düzeyde saldırganlık ve kin algılayanlardan anlamlı düzeyde yüksektir ($p<0,001$ ve $p<0,05$). Çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları saldırganlık ve kin düzeylerine göre olumsuz mükemmeliyetçiliklerinde anlamlı farklılaşma olmadığı belirlenmiştir [$F(2, 349)=0,307$; $p>0,05$].

Çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları “ilgisizlik ve ihmal” düzeylerine göre olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliklerine ilişkin elde edilmiş bulgular Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Anne-Çocuk İlişkisinden Algılanan İlgisizlik ve İhmal Düzeylerine Göre Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik

		<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Olumlu mükemmeliyetçilik	Düşük ilgisizlik ve ihmal	113	35,32	3,91	22,26	0,000
	Orta ilgisizlik ve ihmal	150	32,77	5,16		
	Yüksek ilgisizlik ve ihmal	87	30,43	6,47		
	Toplam	350	33,01	5,48		
Olumsuz mükemmeliyetçilik	Düşük ilgisizlik ve ihmal	113	19,07	5,03	0,362	0,696
	Orta ilgisizlik ve ihmal	150	18,52	5,35		
	Yüksek ilgisizlik ve ihmal	87	18,81	5,02		
	Toplam	350	18,77	5,16		

Tablo 3'te görüldüğü gibi, çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları ilgisizlik ve ihmal düzeylerine göre olumlu mükemmeliyetçilikleri anlamlı oranda farklılaşmaktadır [F (2, 349)=22,26; p<0,001]. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan *Tamhane* T2 testi sonuçlarına göre, düşük düzeyde ilgisizlik ve ihmal algılayan öğrencilerin olumlu mükemmeliyetçilik puanları orta ve yüksek düzeyde algılayanlardan (p<0,001), orta düzeyde ilgisizlik ve ihmal algılayanların olumlu mükemmeliyetçilik puanları ise, yüksek düzeyde algılayanlardan anlamlı düzeyde yüksektir (p<0,05). Çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları ilgisizlik ve ihmal düzeylerine göre olumsuz mükemmeliyetçiliklerinin farklılaşmadığı belirlenmiştir [F (2, 349)=0,362; p>0,05].

Çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları ayrıştırılmamış reddetme düzeylerine göre olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliklerine ilişkin elde edilmiş bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Anne-Çocuk İlişkisinden Algılanan Ayrıştırılmamış Reddetme Düzeylerine Göre Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik

		N	\bar{X}	Ss	F	p
Olumlu mükemmeliyetçilik	Düşük ayrıştırılmamış reddetme	139	34,29	4,82	11,68	0,000
	Orta ayrıştırılmamış reddetme	103	33,34	5,25		
	Yüksek ayrıştırılmamış reddetme	108	31,04	5,96		
	Toplam	350	33,01	5,48		
Olumsuz mükemmeliyetçilik	Düşük ayrıştırılmamış reddetme	139	18,56	5,04	1,51	0,223
	Orta ayrıştırılmamış reddetme	103	18,32	5,19		
	Yüksek ayrıştırılmamış reddetme	108	19,47	5,24		
	Toplam	350	18,77	5,16		

Tablo 4'te de görüldüğü gibi, çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları ayrıştırılmamış reddetme düzeylerine göre olumlu mükemmeliyetçilikleri anlamlı oranda farklılaşmaktadır [F (2, 349)=11,68, p<0,001]. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için *Tamhane* T2 testi yapılmıştır. Anne-çocuk ilişkisinden düşük ve orta düzeyde ayrıştırılmamış reddetme algılayan öğrencilerin olumlu mükemmeliyetçilik puanları yüksek düzeyde algılayanlardan anlamlı düzeyde yüksektir (p<0,001 ve p<0,01). Çocukların anne-çocuk ilişkisinden algıladıkları ayrıştırılmamış reddetme düzeylerine göre olumsuz mükemmeliyetçiliklerinde anlamlı farklılaşma olmadığı belirlenmiştir [F (2, 349)=1,51; p>0,05].

Sonuç

Araştırma sonucunda anneleriyle ilişkilerinden algıladıkları sıcaklık ve sevgi düzeyleri yüksek olan, annelerinden algıladıkları saldırganlık ve kin, ilgisizlik ve ihmal, ayrıştırılmamış reddetme düzeyleri ise düşük olan ön ergenlerin daha fazla olumlu mükemmeliyetçilik özelliği sergiledikleri belirlenmiştir. Olumlu mükemmeliyetçilik bireyin kendisi için yüksek standartlar oluşturması ve bu standartlara ulaşmak için çaba harcaması fakat amaçladığı hedeflere ulaşamadığında da yıkılmayıp elindekilerle mutlu olabilmesidir (Hamachek, 1978, akt. Peters, 1996). Eğer aile, çocukları yüksek beklentilere ulaşamadığında çocuğa yönelik eleştiri veya daha az kabul göstermiyorsa bu durum olumlu mükemmeliyetçilik oluşumunda etkili olacaktır (Flett ve ark., 2002). Sorotzkin (1998) yaptığı çalışmada olumlu mükemmeliyetçilerin anne-babalarının destekleyici, cesaretlendirici ve olumlu tutum içerisinde olduklarını ifade etmektedir.

Araştırmada, annelerinin ihmal, ilgisizlik ve saldırganlık gibi çocuğa yönelik reddedici tutumlarını farklı düzeylerde algılayan önergenin olumsuz mükemmeliyetçilik puanlarında anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı belirlenmiştir. Hamachek'e (1978, akt. Vieth ve Trull, 1999) göre olumsuz mükemmeliyetçiliğin oluşumu koşullu onaylamanın olduğu çevreden veya tutarsız onaylama ya da onaylamama durumlarından kaynaklanmaktadır. Barrow ve Moore (1983) mükemmeliyetçi düşüncenin koşullu olumlu onaylamanın sonucunda olduğunu belirtmektedirler. Birçok araştırmada çocukların anne babalarının kendileri için belirlediği yüksek hedefleri gerçekleştirebilmek için gösterdikleri aşırı çaba ve ailenin koşullu onayının olumsuz mükemmeliyetçilikle ilişkili olduğu bulunmuştur (Rice ve Mirzadeh, 2000, Flett ve ark., 2002, Kenney-Benson ve Pomerantz, 2005). Olumsuz mükemmeliyetçiliğin oluşumunda annelerin ilgisiz ve ihmalkâr olması değil, aşırı beklentileri ve eleştirileri etkili olmaktadır (Rice, Lopez ve Vergara, 2005, Flett ve Hewitt, 2002). Çocuğuna ihmalkâr veya saldırgan davranan ebeveynler çocukları için yüksek beklentiler koymamış olabilirler. Nitekim özellikle ihmalkârlık ve ilgisizlik çocuğun ihtiyaçlarına karşı kayıtsız kalmayı içermektedir. İhmalkâr bir anne, çocuğuna kayıtsız olduğu için yüksek beklentileri olmayacağından bir olumsuz mükemmeliyetçilik oluşumu da gerçekleşmeyecektir.

Özetle bu araştırmada çocuğun anneden algıladığı kabul veya reddediciliğe göre olumlu mükemmeliyetçilik düzeyleri farklılaşırken, olumsuz mükemmeliyetçilik düzeyleri farklılaşmamaktadır. Çocukların annelerinden algıladıkları sıcaklık ve sevgi arttıkça, ilgisizlik ihmal ve reddetme azaldıkça olumlu mükemmeliyetçilik de artmaktadır. Çocuklarının yaşam doyumu ve akademik başarı kazanmasında etkili bir yeri olan olumlu mükemmeliyetçilik özelliğinin gelişiminde, koşulsuz kabulün, ne olursa olsun çocuklarının yanında olacaklarının hissettirilmesinin önemli olduğu konusunda aileler konsültasyon, veli konferansları veya anne-baba eğitimleriyle bilinçlendirilebilirler. Araştırmada yalnızca çocukların annelerden algıladığı kabul-ret düzeylerine göre mükemmeliyetçilik ele alınmıştır. Anne kadar babanın da ne oranda kabul edici olarak algılandığı da mükemmeliyetçilik oluşumu üzerinde önemli etkiye

sahip olabilir. Ayrıca geniş aileye sahip çocukların ailelerinde çocuğun yetiştirilmesinde daha fazla sayıda yetişkin etkili olabilir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar bu sınırlılıklar dikkate alınarak ele alınmalıdır.

Kaynakça

- Accordino, D.B., Accordino, M.P., ve Slaney, R.B. (2000). An investigation of perfectionism, mental health, achievement and achievement motivation in adolescents. *Psychology in the Schools*, 37 (6) 535-545.
- Adderholt-Elliott, M. (1987). *Perfectionism: What's bad about being too good?* Minneapolis: Free Spirit Publishing.
- Adler, A. (2000). *Yaşamın anlam ve amacı (Wozu leben wir?-1931)*, Çev. Kamuran Şipal, İstanbul: Say Yayınları.
- Adler, A. (2001). *Psikolojik aktivite, üstünlük duygusu ve toplumsal ilgi (superiority and social interest-1956)*. Çev. Belkıs Çorakçı, İstanbul, Say Yayınları.
- Ashby, J.S., ve Rice, K.G. (2002). Perfectionism, dysfunctional attitudes, and self-esteem: A structural equations analysis. *Journal of Counseling and Development*, 80, 197-203.
- Baldwin, D.R., McIntyre, A., Hardaway, E. (2007). Perceived parenting styles on college student's optimism. *College Student Journal*, 41, 550-557.
- Barrow, J.C., ve Moore, C.A. (1983). Group interventions with perfectionistic thinking. *Personnel and Guidance Journal*, 61, 612-615.
- De Clercq, B., Van Leeuwen, K., De Fruyt, F., Van Hiel, A., ve Mervielde, I. (2008). Maladaptive personality traits and psychopathology in childhood and adolescence: The moderating effect of parenting. *Journal of Personality*, 76 (2), 357-383.
- Enns, M.W., Cox, B.J., ve Clara, I. (2002). Adaptive and maladaptive perfectionism: Developmental origins and association with depression proneness. *Personality and Individual Differences*, 33, 921-935.
- Erdem, T. (1990). *The validity and reliability study of Turkish form of Parental Acceptance Rejection Questionnaire*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Flett G.L. ve Hewitt, P.L (2002). *Perfectionism: theory, research, and treatment*, American Psychological Association, Washington, DC, 89-132.
- Flett, G.L. Hewitt, P.L, Oliver J.M., ve Macdonald S. (2002). Perfectionism in children and their parents: a developmental analysis. In: G.L. Flett and P.L. Hewitt, Editors, *Perfectionism: Theory, research, and treatment*, American Psychological Association, Washington, DC, 89-132.
- Flett, G.L. Hewitt, P.L., ve Singer, A. (1995). Perfectionism and parental authority styles. *Individual Psychology*, 51, 50-60.
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C., ve Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14, 449-468.
- Gander, M.J. ve Gardiner, H.W. (2001). *Çocuk ve ergen gelişimi*, Yay. Haz. B. Onur, 4. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Heaven, P., Ciarrochi, J. (2008). Parental styles, gender and the development of hope and self-esteem. *European Journal of Personality*, 22, 707-724.

- Halloran, E.C., Ross, G.J., ve Carey, M.P. (2002). The relationship of adolescent personality and family environment to psychiatric diagnosis. *Child Psychiatry & Human Development*, 32 (3), 201-216.
- Hewitt, P.L. ve Flett, G.L. (1991). Dimensions of perfectionism in unipolar depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 100, 98-101.
- Horney, K. (1975). *Nevrozlar ve insan gelişimi, öz geliştirme kavgası (Neurosis and human growth: the struggle toward self-realization)*, Çev. Selçuk Budak, İstanbul: Öteki Yayınevi.
- Jonge L. ve Waller G. (2003). Perfectionism levels in African-American and Caucasian adolescents. *Personality and Individual Differences*, 34 (8), 1447-1451.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim.
- Kawamura, K.Y., Frost, R.O., ve Harmatz, M.G. (2002). The relationship of perceived parenting styles to perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 32, 317-327.
- Kenney-Benson G.A. ve Pomerantz, E.M. (2005). The role of mother's use of control in children's perfectionism: Implications for the development of children's depressive symptoms. *Journal of Personality*, 73, 23-46.
- Khaleque, A. ve Rohner, P.R. (2002). Perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment: A meta-analysis of cross cultural and intracultural studies. *Journal of Marriage and the Family*, 64, 54-64.
- Kirdök, O. (2004). *Olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik ölçeği geliştirme çalışması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kottman, T. ve Ashby, J. (2000). Perfectionistic children and adolescents: Implications for school counselors. *Professional School Counseling*, 3, 182-188.
- Littauer, F. ve Littauer, M. (1997). *Kişilik bulmacası: Birlikte çalıştığımız insanları anlamak (Personality puzzle, understanding the people you work with)*, Çev. H. Betül Çelik, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- LoCicero, K.A., Ashby, J.S., ve Kern, R. (2000). Multidimensional perfectionism and lifestyle approaches in middle school students. *Journal of Individual Psychology*, 56, 419-434
- Lundberg, M., Perris, C., ve Adolfsson, R. (2000). Family environment and personality: Perceived parenting and the role of personality. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 7, 267-274
- McGarvey, J.A., (1996). The almost perfect definition. *Research/Penn State*, 17, 3.
- Özcan, H. (1996). *İlkokul öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Peters, C. (1996). Perfectionism: Excellence in education. İnternette 15 Haziran 2003'de elde edilmiştir: <www.nexus.edu.au/teachstud/gat/peters.htm>.
- Polat, S. (1988). *Parental acceptance-rejection*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Randolph, J.J. ve Dykman, B.M. (1998). Perceptions of parenting and depression-proneness in the offspring: dysfunctional attitudes as a mediating mechanism. *Cognitive Therapy and Research*, 22, 377-400.
- Rice, K.G., Lopez, F.G., ve Vergara, D. (2005). Parental/Social influences on perfectionism and adult attachment orientations. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24 (4), 580-605.

- Rice, K.G. ve Slaney, R.B. (2002). Clusters of perfectionists: Two studies of emotional adjustment and academic achievement. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 35 (1), 35-48.
- Rice, K., Ashby, J., ve Preusser, K. (1996). Perfectionism, relationships with parents, and self-esteem. *Journal of Individual Psychology*, 52, 246-260.
- Rice, K.G., ve Mirzadeh, S.A. (2000). Perfectionism, attachment and adjustment. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 238-250.
- Rice, K.G., ve Preusser, K.J. (2002). The adaptive/maladaptive perfectionism scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34, 210-222.
- Roedell, W.C. (1984). Vulnerabilities of highly gifted children. *Roeper Review*, 6 (3), 127-130.
- Rohner, R.P. (1999). *Handbook for the study of parental acceptance and rejection*. Rohner Research, Center for the Study of Acceptance and Rejection, University of Connecticut.
- Schiemberg, L.B. (1988). *Child and adolescent development*. Macmillian Publishing Company a Division of Macmillian Inc.
- Sorotzkin, B. (1998). Understanding and treating perfectionism in religious adolescents psychotherapy. *Theory, Research, Practice and Training*, 35, 87-95.
- Stöber, J. (1998). The Frost Multidimensional Perfectionism Scale revisited: More perfect with four (instead of six) dimensions. *Personality and Individual Differences*, 24, 481-491.
- Stumpf, H. ve Parker, W.D. (2000). A hierarchical structural analysis of perfectionism and its relation to other personality characteristics. *Personal and Individual Differences*, 28, 837-852.
- Suddarth, B.H. ve Slaney, R.B. (2001). An investigation of the dimensions of perfectionism in college students. *Measurement and Evaluation in Counseling Development*, 34 (3), 157-165.
- Turgut, A. (2005). *The relationship between bullying tendency, parental acceptance-rejection, and self-concept among seventh grade students*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vieth, A.Z. ve Trull, T.J. (1999). Family patterns of perfectionism: An examination of college students and their parents. *Journal of Personality Assessment*, 72, 49-67.